

3. Бодрова Н.Е. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи / Н.Е. Бодрова // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2012. – № 1. – С. 102-114.

4. Салмінський Д.В. Валютне регулювання і контроль у сучасних умовах економічного зростання України / Д.В. Салмінський // Міжнародна економічна політика : наук. журнал / ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» ; голов. ред. Д.Г. Лук'яненко. – 2012. – Спец. вип.: у 2 ч. – Ч. 2. – С. 339-342.

5. Про систему валютного регулювання і валютного контролю [Електронний ресурс] : Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993р. №15-93 – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/15-93>.

6. Економічні та фінансові показники України [Електронний ресурс] Національний банк України. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36728&cat_id=45692.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Іванова Тетяна Георгіївна

t_ivanova_03@ukr.net

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту банківської діяльності
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

В останні десятиліття посилилася увага до такого явища, як корпоративна соціальна відповідальність (далі - КСВ). КСВ є частиною європейської соціальної моделі, заснованої на розвитку партнерства і спрямованої на прискорення економічного зростання при дотриманні принципів сталого розвитку, що створює передумови зростання довіри і підвищення взаємної відповідальності бізнесу, суспільства і влади. Сьогодні банківський бізнес широко обговорює питання соціальної відповідальності, його внесок у соціально-економічний розвиток країни та підвищення ефективності взаємовідносин з усіма зацікавленими особами (стейкхолдерами), а саме, співробітниками, клієнтами, органами влади, місцевими громадами.

Відомо, що банки займають стратегічне положення в економіці, виконуючи три найважливіші функції: акумулюють і перерозподіляють заощадження населення, підприємств і організацій в кредити та інвестиції; формують пропозицію грошей в економіці; гармонізують розрахунки і платежі між господарюючими суб'єктами. При цьому їх діяльність схильна до кризових явищ, про що свідчать потрясіння останнього десятиліття в Україні та за кордоном. У той же час окремі банки, особливо системоутворюючі, самі стають джерелами економічної та соціальної нестабільності, тому до рівня їх менеджменту і ризик-менеджменту повинні пред'являтися підвищені вимоги, в тому числі і до КСВ.

У процесі управління банківською установою зачіпаються інтереси трьох груп учасників:

- внутрішньокорпоративних-членів ради директорів, менеджерів і персоналу банку;
- пов'язаних з банком осіб - акціонерів, інвесторів, кредиторів і дебіторів;
- зовнішніх - центральні банки (НБУ)

і суспільства в цілому.

Інтереси цих груп стейкхолдерів, як правило, різні. Наприклад, акціонери зацікавлені в коротко- і довгостроковій економічній вигоді (дивіденди або інші заохочення, зростання ринкової вартості акцій). Менеджери і персонал - в гідній оплаті праці, особистому статусі, розвитку кар'єри, умовою отримання яких є безперервність і стійкість діяльності банківських установ. Інтерес кредиторів пов'язаний з доступом до власних коштів, розміщених в банку, і отримання відсотків. Інтерес інших контрагентів (інвесторів, дебіторів) полягає в своєчасному зарахуванні залучених та запозичених коштів, проведенні розрахунків, розумної вартості залучених ресурсів.

Інтерес регулятора полягає в стабільності функціонування окремих грошово-кредитних інститутів, відповідно до регуляторних вимог та нормативно - правової бази держави. Нарешті, інтереси суспільства це стабільність грошово-кредитної сфери, соціальна відповідальність банків та рішення загальноекономічних завдань за допомогою залучених банками ресурсів.

Розумне поєднання економічних і соціальних інтересів різних зацікавлених груп є ключовим аспектом в сучасних стратегіях діяльності комерційних банків, запорукою їх фінансової стійкості та безперервності діяльності. Дане поєднання інтересів дозволяє банкам стабільно функціонувати та приймати активну участь в економічних процесах; задовольняти потреби господарюючих суб'єктів в банківських продуктах і послугах; сприяти створенню нових виробництв, модернізації діючих та розвитку інновацій. У зв'язку з цим цілепокладання, що орієнтується на досягнення балансу і дотриманням інтересів усіх зацікавлених осіб (стейкхолдерів), є однією з умов ефективної діяльності комерційних банків.

Термін «корпоративна соціальна відповідальність» (КСВ) зародився на початку ХХ ст., але став популярним в Україні лише в останнє десятиліття. Наше суспільство починає розуміти, що бізнес повинен не тільки підвищувати добробут власників, але і брати на себе відповідальність за соціальні та екологічні результати своєї діяльності. Однак, у науковій літературі це питання, як і раніше висвітлюється неоднозначно та в наукових колах триває дискусія щодо його трактування. На нашу думку, КСВ в загальному сенсі являє собою добровільний внесок організації (банку) у розвиток суспільства в соціальній, економічній та екологічній сферах, який безпосередньо пов'язаний з основною діяльністю організації та її відповідальністю за вплив своїх рішень і дій на суспільство і довкілля через прозору та етичну поведінку.

В цілому прийнято виділяти два загальні аспекти в трактуваннях КСВ:

1. Основною метою корпоративної соціальної відповідальності є досягнення цілей сталого розвитку суспільства.
2. Корпоративна соціальна відповідальність повинна враховувати інтереси і сприяти підвищенню якості життя основних зацікавлених сторін організації.

Варто зазначити що, нефінансова звітність банків за останні роки показала різке зростання, а саме, 35 з 50 банківських установ, що входять в рейтинг «Топ-50 банків світу», публікують нефінансові звіти [1]. Понад 50% з них проходять процедури КСВ як частини європейської соціальної моделі, заснованої на розвитку партнерства і спрямованої на прискорення економічного зростання при дотриманні принципів сталого розвитку, що створює передумови зростання довіри до банківських установ і підвищує взаємну відповідальність бізнеса, суспільства і влади.

Слід відмітити, що стрімке зростання впливу банківських установ України на суспільство за останні роки супроводжується наступними глобальними тенденціями корпоративної соціальної відповідальності, а саме:

По-перше, це формалізація місії і стратегії в цій галузі. Дані документи вже прийняті більшістю міжнародних банківських установ та фінансових компаній. Також вони охоплюють застосування соціальних і екологічних критеріїв при інвестуванні, відповідальне управління інфраструктурою і логістикою, подання звітності в галузі сталого розвитку. Фінансові організації можуть вибудовувати свої системи управління КСВ, приєднавшись до міжнародних ініціатив в цій галузі. До них, зокрема, відноситься Екваторіальні принципи, Фінансова Ініціатива Програма ООН з навколишнього середовища, Принципи відповідального інвестування ООН та Проект по розкриттю інформації про викиди вуглекислого газу. До даних ініціатив вже приєдналися провідні міжнародні банки - Сітігруп, Кредит Сьюїс, Дойче Банк та інші.

Другою тенденцією є впровадження банками систем управління питаннями охорони навколишнього середовища. Багато банківських установ впроваджують системи екологічного менеджменту в різних підрозділах, в тому числі за міжнародним стандартом ISO 14001. Прикладами банків, що впровадили сертифіковані системи екологічного менеджменту, є Citigroup, Mizuho Financial Group, Сумітомо Міцуйі Financial Group, HBOS, Deutsche Bank,

Barclays Bank, UBS. За наявною в публічних джерелах інформацією, в Україні жоден банк подібну систему не запровадив.

По-третє, останнім часом все більша кількість банків у всьому світі впроваджує і сертифікує системи управління якістю відповідно до стандарту ISO 9001. Зокрема, мають сертифіковані системи менеджменту якості: за кордоном - Credit Agricole Groupe, ДЖП Морган Chase & Co, BNP Paribas, Societe Generale, промисловий і комерційний банк Китаю, в Україні - Перший Інвестиційний Банк. PINbank першим в Україні отримав міжнародний сертифікат системи менеджменту якості відповідно до стандарту ISO 9001: 2008 [2]. Сертифікація була проведена з метою вдосконалення процесів, пов'язаних з обслуговуванням клієнтів; підвищенням якості банківських послуг; створенням прозорої та ефективної системи управління діяльністю банку; досягненням довгострокового успіху та підвищенням конкурентоспроможності банку на ринку та покращенням іміджу банківської системи в цілому.

Четверта тенденція полягає в розробці та впровадженні програм по створенню такої корпоративної культури, яка сприяла б поширенню принципів сталого розвитку як усередині банку, так і за його межами, в тому числі через навчання співробітників з етичних і екологічних питань, а також з питань дотримання прав людини.

П'ята тенденція пов'язана з тим що переважна більшість системоутворюючих банків та банків з іноземним капіталом випускають звіти в галузі сталого розвитку, використовуючи для цього вимоги Посібника зі звітності в Області сталого Розвитку глобальної ініціативи по звітності. З ініціативи Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) в 2010 р був підготовлений і опублікований Міжнародний стандарт ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності».

І, нарешті, вважаємо, сегментувати напрямки участі в програмах корпоративної соціальної відповідальності банків України необхідно наступним чином:

- банк з 100% державним капіталом та/або державною участю. Характеризується наявністю широкого кола програм і ініціатив в області соціально-культурного розвитку суспільства, і зокрема співробітників і клієнтів банку;
- банки публічні акціонерні товариства - виділено один-два «якірних» соціально-культурних проєктів (банками враховується обмеженість їх ресурсів), а також адресна підтримка співробітників, клієнтів і окремих груп громадян;
- банк з іноземним капіталом - характеризуються тим, що мають власні програми КСВ, приймають участь в глобальних програмах і проєктах з боку головного банку, несуть витрати і формують бюджети на ці цілі.

В українських банках напрямком, що розвивається (який можна віднести до програм корпоративної соціальної відповідальності) є спонсорство і благодійність. Наприклад, можна особливо відзначити програми ПАТ «УкрСиббанк» (група BNP Paribas), які спрямовані на розвиток та підтримку культурних подій «Французька весна» та Фестиваль французьких культурних подій. УкрСиббанк активно підтримує культуру і мистецтво, виступаючи спонсором Київського літературно-меморіального музею М. Булгакова [3].

Однак в останні роки є тенденція до формалізації процесів сталого розвитку в банках. Наприклад, Укрсоцбанк багато років вважає стійкий екологічний розвиток одним з найважливіших напрямків діяльності банківської установи. Завданням банку є захист навколишнього середовища та зміни клімату. ПАО «Укрсоцбанк» підтримує сталий розвиток екології та намагається розробити свою політику в області захисту навколишнього середовища. "Зелена політика" є орієнтиром для Укрсоцбанку, адже це важлива частина соціальної відповідальності, яка дає реальні результати. А саме, зниження навантаження на навколишнє середовище, економія витрат бізнесу і, врешті-решт, уповільнення зміни клімату. ПАО «Укрсоцбанк» є постійним учасником міжнародної ініціативи "Година Землі" з 23 Марта 2013 року. [4].

Виходячи з вищевикладених підходів до розуміння змісту та тенденцій КСВ, констатуємо, що:

- КСВ стає способом реалізації стратегії сталого розвитку окремого банку, що одночасно вносить вклад у стійкий розвиток національної і навіть світової економіки;

- КСВ є еволюційної формою інституційної адаптації бізнес-структур до зростаючих вимог громадянського суспільства, формою вирішення протиріччя між короткостроковими економічними і фінансовими інтересами і довгостроковими цілями діяльності банківської системи;
- підвищення вартості бренда, поліпшення показників діяльності та збереження права на діяльність є найважливішими причинами розробки та впровадження програм у галузі КСВ.

Список використаних джерел

1. Bankersalmanac. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://accuity.com/accuity-insights-blog/page/3/?category_name=banks
2. PINbank першим в Україні отримав міжнародний сертифікат системи менеджменту якості відповідно до стандарту ISO 9001: 2008. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pinbank.ua/pro-bank/bank-sogodni/bank-sogodni-2>
3. Корпоративна соціальна відповідальність ПАТ «УкрСиббанк». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukrsibbank.com/ru/corporate-social-responsibility>
4. Корпоративна соціальна відповідальність ПАТ «Укрсоцбанк». [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ukrsotsbank.com/corporate_social

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ ЯК ЧИННИК ПРИМНОЖЕННЯ КАПІТАЛУ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ

Ігнатенко Тетяна Сергіївна
mail.pismo@yandex.ru

ДВНЗ «Університет банківської справи»
Науковий керівник – д.е.н., проф. Кравченко І.С.

Актуальність теми дослідження обумовлена важливою роллю фінансового ринку як чинника формування середнього класу. Саме на цьому ринку, на його основних сегментах здійснюється акумулювання та ефективне розміщення заощаджень в економіці, примноження капіталу населення із середніми доходами.

Низку важливих функцій в національній економіці виконує такий сегмент фінансового ринку як фондовий ринок. Його основним призначенням є забезпечення процесу нагромадження капіталу, залучення інвестицій в економіку. Одними з найбільших постачальників інвестиційного капіталу на фондовому ринку у розвинутих країнах є представники середнього класу. Маючи високий рівень заощаджень, вони купують облігації державних позик та корпоративні цінні папери, керуючись мотивом збереження та примноження наявних коштів. Заощадження населення є основним джерелом інвестицій, від яких залежить економічний розвиток країни.

В Україні ж спостерігається надзвичайно низький рівень участі населення в купівлі-продажу цінних паперів. Причинами такої ситуації є невисокі доходи українців і, відповідно, низька схильність до заощаджень. За результатами опитувань громадян України в рамках проекту Центру Разумкова зроблено висновок, що чверть представників середнього класу зовсім не мають заощаджень і лише 15 % вважають, що в разі втрати джерела доходу наявних заощаджень їм вистачить не менше, ніж на півроку [1, с. 77].

З точки зору науковців, основними причинами низької інвестиційної активності населення України також є втрата довіри до українських цінних паперів, слабкість фінансових інструментів, нерозвиненість фондового ринку, фінансова неграмотність населення [2, с. 134].

Розвитку фондового ринку в Україні перешкоджає наявність низки проблем, серед